

JÁNOVO EVANJELIUM

Nový preklad a krátky komentár

KAPITOLA 2

¹Na tretí deň bola v Káne Galilejskej svadba a bola tam Ježišova matka. ²Na svadbu pozvali aj Ježiša a jeho učeníkov. ³Keď sa minulo víno, Ježišova matka povedala Ježišovi: „Nemajú víno.“ ⁴Ježiš jej povedal: „Žena, čo ťa je do mňa? Ešte neprišla moja hodina.“ ⁵Jeho matka povedala obsluhujúcim: „Urobte, čokoľvek vám povie!“ ⁶Stálo tam šesť kamenných nádob na vodu určených na židovské očisťovanie, každá na dve až tri miery. ⁷Ježiš povedal obsluhujúcim: „Naplníte nádoby vodou!“ A naplnili ich až po

4,46; Sdc 14,12; Tob 11,8

Sdc 11,12; 1 Kr 17,18; 2 Kr 3,13; 2 Krn 35,21; Oz 14,9; Mk 1,24; 5,7; 7,30; 8,20; 12,23; 13,1

Gn 41,55

3,25; Lv 11,33; Am 9,13-14; Mt 15,2; 23,25-26; Mk 7,2-4; Lk 11,38

2,1 Dej sa odohráva v Káne, mestčku približne 7 km severovýchodne od Nazareta, v Galilei. Kontextom je svadobná hostina, ktorá zvyčajne trvala týždeň a predstavovala zavŕšenie uzavretia manželstva, ktoré sa uskutočnilo niekoľko mesiacov predtým. Prvou menovanou osobou je Ježišova matka.

2,3 Pre nedostatok vína hrozilo predčasné ukončenie svadby. Ježišova matka sa obracia na Ježiša v dôvere, že on dokáže pomôcť.

2,4 Veta τί ἐμοὶ καὶ σοί by pri doslovnom preklade znela „Čo je mne a tebe?“ / „Čo máme ja a ty spoločné?“ Je to fráza, ktorá vyjadruje odmietnutie angažovať sa s druhou stranou alebo indiferent-

nosť k jej požiadavkám. Iné biblické paralely nachádzame v Sdc 11,12; 2 Sam 16,10; 19,23; 1 Kr 17,18; 2 Kr 3,13; 2 Krn 35,21; Mt 8,29; Lk 4,34; 8,28. Význam tejto otázky sa dá vyjadriť takto: „Čo je teba do mňa?/Čo ťa je do mňa?“ Túto dikciu využíva aj preklad.

Veta, ktorou sa Ježiš stavia indierentne k poznámke matky, má však pozitívny kristologický rozmer v tom zmysle, že ukazuje na to, ako Ježišovo konanie nie je primárne podmienené ľudskou núdzou alebo prosbou, ale jedine Bohom.

2,6 Predložka κατά + A vo väzbe κατά τὸν καθαρισμόν τῶν Ἰουδαίων vyjadruje účel: „na očisťovanie Židov, určených na židovské očisťovanie“.

okraj. ⁸ Potom im povedal: „Teraz načrite a zaneste starejšiemu!“ A oni zanesli. ⁹ Keď starejší ochutnal vodu, ktorá sa stala vínom, on nevedel, odkiaľ je, no obsluhujúci, ktorí načreli vodu, to vedeli. Starejší si zavolať ženícha ¹⁰ a povedal mu: „Každý človek podáva najprv dobré víno a horšie až potom, keď si hostia vypili. Ty si zachoval dobré víno až na túto chvíľu.“

4,54

¹¹ Toto urobil Ježiš v Káne Galilejskej ako začiatok znamení a zjavil svoju slávu. A jeho učeníci uverili v neho.

¹² Potom zostúpil on, jeho matka, jeho bratia i jeho učeníci do Kafarnauma a tam zostali niekoľko dní.

¹³ Bola blízko židovská Veľká noc a Ježiš vystúpil do Jeruzalema. ¹⁴ V chráme našiel predavačov dobyt-

Ex 30,11-16; Lv 5,7

2,8 Sám zázrak premenenia vody na víno nie je opísaný, pretože konanie Ježiša zostáva tajomstvom a nedá sa empiricky opísať. Je zaujímavé si všimnúť, že Ježiš sa nádob s vodou nedotýka ani nad nimi nevyslovuje nijaké slová. Vydáva jedine príkaz naplniť nádoby vodou a zaniest' ich obsah starejšiemu.

2,9 Starejší objektívne potvrdzuje uskutočnenie zázraku, hoci nevie, kto ho spôsobil. Ježiš zostáva inkognito ako pôvodca zázraku; iba obsluhujúci poznajú pôvod vína, a tým aj autora zázraku.

2,10 Veta αὐτὸ τερήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι neznamená, že ženích servíroval dobré víno až doteraz, ale – ako naznačuje sloveso τηρέω („uchovať, strážiť, ochraňovať, držať“) – že ho mal až doteraz

uchované, odložené, takpovediac uskladnené. Preto sa zdá byť vhodnejší preklad „ty si zachoval dobré víno až na túto chvíľu“.

Starejší si volá ženícha v domnienke, že on zabezpečil víno. V texte sa zamieňajú úlohy: dodaním vína sa Ježiš zachoval ako ženích, a tak na seba prebral aj úlohu ženícha. Pritom sa porušila spoločenská konvencia: kým štandardne sa dobré (nezriedené) víno podávalo najskôr, na tejto svadbe sa vďaka Ježišovmu zázraku dobré víno objavilo až na konci (keď sa to horšie víno, podané naozajstným ženíchom, minulo).

2,11 Znamenie v Jánovom evanjeliu je zázrak, ktorý poukazuje na Ježišovú slávu – prítomnosť Otca v ňom.

2,13-22 Epizóda opisuje Ježišovu

ka, oviec a holubov i peňazomencov, čo tam sedeli.

¹⁵ Urobil z povrázokov bič a všetko, ovce a tiež dobytok, vyhnal z chrámu. Peňazomencom povysýpal penia-

prvú návštevu Jeruzalema v čase židovskej Paschy/Velkej noci a incident s tradičným názvom „vyčistenie chrámu“. Skladá sa z troch elementov: z vyhnaní zvierat z chrámu a poprevracania stolov peňazomencom (2,14-17), zo žiadosti zo strany Židov o znamenie (2,18) a z výroku o chráme Ježišovho tela (2,19-22). „Vyčistenie“ je Ježišovou prorockou symbolickou akciou, ktorá vyznieva ako príprava na nový kult, ku ktorému dochádza pri stretnutí s Ježišom, pravým chrámom, v ktorom je Otec prítomný.

2,13 Ježiš ako zbožný Žid vystupuje z Kafarnauma do Jeruzalema v čase sviatkov Velkej noci.

2,14 Na nádvorí pohanov a v priľahlých kolonádach sa predávali zvieratá, ktoré si pútnici mohli kúpiť na obetovanie. Prírodzene, bolo pre nich nemožné prinášať tieto zvieratá so sebou z domu. Kupovanie obetných zvierat sa mohlo uskutočniť iba šekelom, t. j. striebornou mincou z Týru. Iné typy mincí často zobrazovali portréty bohov alebo cisárov, preto boli zakázané.

2,15 Viacero komentárov a prekladov prekladá vetu πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ τὰ τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας ako „všetkých vyhnal z chrámu, aj ovce a dobytok“. Podľa tejto

interpretácie Ježiš vyhnal z chrámu predavačov, peňazomencov a zvieratá. Viacero argumentov však môže podporiť alternatívny preklad. Zmienka o zvieratách (τὰ τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας) stojí v apozícii k adjektívu πάντας, čo znamená, že bližšie určuje jeho obsah. Medzi adjektívom „všetko, všetkých“ a párom podstatných mien „ovce a dobytok“ nie je nijaká spojka, ktorá by mohla poukazovať na dva rôzne objekty, ktoré by Ježiš vyhnal z chrámu. Spojenie τε - καὶ spája dva druhy zvierat, ale nedodáva novú skupinu k tej, ktorú označuje adjektívum πάντας. Mužský rod adjektíva πάντας možno vysvetliť vo svetle mužského rodu podstatného mena τοὺς βόας. Podľa nasledujúceho verša sú predavači holubov naďalej v chráme, a teda neboli z neho podľa 15. verša vyhnaní von. Ťažko si možno predstaviť, že Ježiš by použil bič na násilné vyhnanie ľudí z chrámu. Bič si urobil, aby ním mohol vyhnať zvieratá. Z týchto dôvodov sa zdá byť uprednostiteľný preklad „a všetko, ovce a tiež dobytok, vyhnal z chrámu“, ktorý hovorí, že podľa Jánovho evanjelia Ježiš vyhnal z chrámu iba zvieratá určené na obetovanie. Ježišova akcia v 2,15 je prefiguráciou konania dobrého pastiera, ktorý svoje ovce vyvádza

Zach 14,21

Ž 69,9

6,30

Mt 24,2; 26,61; 27,40; Mk 13,2;
14,58; 15,29; Lk 21,6; Sk 6,14

5,39; 12,16; 14,26; 20,9; Mt 12,6; Lk
24,6–8; Zjv 21,22

4,45

ze a poprevracal stoly. ¹⁶ A predavačom holubov povedal: „Odneste to odtiaľto! Prestaňte robiť z domu môjho Otca tržnicu!“ ¹⁷ Jeho učeníci sa rozpamätali, že je napísané: „Strávi ma horlivosť za tvoj dom.“ ¹⁸ Tu mu Židia povedali: „Aké znamenie nám ukážeš, že môžeš toto robiť?“ ¹⁹ Ježiš im odpovedal: „Zborte tento chrám a za tri dni ho postavím.“ ²⁰ Nato Židia povedali: „Štyridsaťšesť rokov stavali tento chrám a ty ho postavíš za tri dni?“ ²¹ No on hovoril o chráme, ktorým je jeho telo. ²² Keď potom vstal z mŕtvych, jeho učeníci sa rozpamätali, že to hovoril, a uverili Písmu i slovu, ktoré Ježiš povedal.

²³ Keď bol cez veľkonočné sviatky v Jeruzaleme, mnohí uverili v jeho meno, lebo videli znamenia, ktoré robil. ²⁴ No Ježiš sa im nezdôveroval, lebo on

von (10,3), aby mali pastvu – život v plnosti.

2,16 Ježišove slová vysvetľujú jeho konanie a kritizujú zaužívanú prax, v ktorej sa kult Otca stáva zámenkou na obchodovanie. Zároveň poukazujú na synovský vzťah Ježiša k Bohu Otcovi a tak zjavujú, že Ježiš je Otcov Syn.

2,17 Citácia Ž 69,10 komentuje udalosť v chráme – tá zjavuje Ježišovu úplnú horlivosť za Otca.

2,19 Ježišova enigmatická veta používa výraz „chrám“ ako šifru pre svoju osobu: on sám je chrámom, v ktorom Otec prebýva. Zmienka o troch dňoch je signálom poukazujúcim na vzkriesenie – na

tretí deň nastane znovuvybudovanie chrámu Ježišovho tela.

2,20 Ide o príklad neporozumenia, ktorý je typickým literárno-štylistickým prostriedkom Jánovho evanjelia: Židia si myslia, že Ježiš hovorí o Herodesovom chráme. Stavba Herodesovho chrámu – v podstate obnova druhého chrámu – sa začala v 20. roku pr. Kr.

2,21 Klarifikácia od evanjelistu: chrámom je sám Ježiš. V jeho osobe možno priamo stretnúť Boha Izraela.

2,23–25 Verše sú sumárom Ježišovej činnosti v Jeruzaleme. Opisujú reakciu Jeruzalemčana

poznal každého, ²⁵ a nepotreboval, aby mu niekto svedčil o človeku. Sám totiž vedel, čo je v človeku.

1 Kr 8,39; Ž 33,15; 94,11; Sir 42,18;
Jer 17,10; 20,12

nov na Ježišove znamenia. Zároveň otvárajú následný dialóg s Nikodémom v 3. kap., pretože tento muž je jedným z tých, ktorí reagujú na znamenia vykonané Ježišom.

2,25 Viaceré SZ texty prisudzujú Bohu schopnosť poznať ľudské vnútro (Jer 17,9-10; 1 Sam 16,7; 1 Kr 8,39; Sir 42,18). Ján toto privilegium pripisuje Ježišovi, čím naznačuje jeho jednotu s Bohom.

3,1-12 Počas Ježišovej prvej návštevy Jeruzalema sa odohráva jeho nočné stretnutie s Nikodémom, ktorého prvou časťou je dialóg dvoch protagonistov (3,1-12). Nikodém je jeden z popredných farizejov a člen veľrady. Touto charakteristikou evanjelista koncipuje scénu ako pokračovanie incidentu v chráme, kde sa Ježiš dostal do konfliktu so židovskými autoritami. Text má formu dialógu medzi učiteľom (Ježišom) a žiakom (Nikodémom), ktorý každú fázu rozhovoru iniciuje svojou otázkou (3,2.4.9). Predmetom dialógu je téma „narodenia zhora“ ako podmienka na vstup do Božieho kráľovstva.

3,13-21 Druhou časťou kapitoly je Ježišov monológ, ktorý je prvou z jeho dlhších rečí v Jánovom evanjeliu. Témou monológu je kristológická udalosť zostúpenia a vyzdvihnutia Syna človeka, ktorá je

podmienkou na spásu naznačenú v predchádzajúcom dialógu. Text sa vlastne javí ako „malý katechizmus“, v ktorom sú skoncentrované dôležité prvky Jánovej teológie.

3,22-36 Druhá polovica 3. kapitoly (a začiatok 4. kapitoly) je posledným textom o Jánovi (Krstiteľovi) v evanjeliu. Obsahuje Jánove posledné slová – niečo ako jeho testament –, ktoré korešpondujú s jeho svedectvom v úvode evanjelia (1,19-34). Celá scéna sa skladá z troch častí: z úvodu, ktorý lokalizuje dej mimo Jeruzalema a spomína Ježišovu a Jánovu krstiteľskú aktivitu (3,22-24), z Jánovho dialógu s jeho učeníkmi (3,25-30) a z jeho posledného monológu (3,31-36). Monológ má charakter kompendia Jánovej kristológie, pretože spomína Ježišov božský pôvod, jeho vzťah k Otcovi, vieru a večný život. Po týchto slovách už Ján v evanjeliu nevystupuje.